

Соціально-політичний конфлікт в сучасному науковому дискурсі: історія і теорія

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Галузь знань	05 - соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	С - соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
Освітня програма	С5 Соціологія
Статус дисципліни	Вибіркова
Форма навчання	очна(денна)
Рік підготовки, семестр	1 курс, весняний семестр
Обсяг дисципліни	5 кред. ЄКТС/150 годин: лекції 30 год., практичні заняття 30 год., самостійна робота 90 год.
Семестровий контроль/ контрольні заходи	Екзамен, МКР
Розклад занять	https://schedule.kpi.ua/
Мова викладання	Українська
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектор: кандидат політичних наук, доцент, Багінський Андрій Владиславович, e-mail: andrei.baginsky@gmail.com Семінарські: кандидат політичних наук, доцент, Багінський Андрій Владиславович, e-mail: andrei.baginsky@gmail.com
Розміщення курсу	https://do.ipk.kpi.ua/course/view.php?id=8363

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Основна ціль навчальної дисципліни: сформувати у слухачів знання про чинники виникнення та перебігу конфліктів у соціально-політичній сфері на різних рівнях їх функціонування

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у студентів як майбутніх професіоналів здатностей:

- застосовувати соціально-наукові знання для концептуалізації та розробки дієвих підходів врегулювання конфліктів, які мають соціальні та / або політичні витоки та відбуваються на різних рівнях соціальної системи;

- застосовувати методи збору, аналізу обробки соціальної інформації про конфліктні процеси та здійснювати моделювання конфліктів з метою їх прогнозування;
- надавати консультації державним та недержавним організаціям у сфері конфліктів та відновного правосуддя;
- використовувати сучасні інформаційні технології та системи у сфері врегулювання конфліктів та відновного правосуддя;
- до критичного, системного та мультидисциплінарного дискурсу, який бере на озброєння здобутки соціально-поведінкових та правничих наук, а також інших релевантних галузей знань в дослідницькій та практичній діяльності з врегулювання конфліктів.

Студенти після засвоєння навчальної дисципліни мають продемонструвати такі результати навчання:

- застосовувати сучасні концепції (з опертям на історичну мікросоціологію) та інші релевантні дослідницькі програми для створення ефективних методик врегулювання конфліктів в соціально-політичній сфері;
- володіти навичками концептуального /та методологічного забезпечення діяльності державних та недержавних організацій з врегулювання конфліктів та відновного правосуддя у соціально-політичній сфері;
- запроваджувати методики врегулювання конфліктів в соціально-політичній сфері, враховуючи їх багатовимірний характер.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Пререквізити: дисципліна базується на загальних знаннях, здобутих під час навчання на бакалавраті, що створюють загальну світоглядну і методологічну основу для сприйняття студентами змісту пропонованої дисципліни.

Постреквізити: вивчення дисципліни поглиблює теоретичне розуміння соціально-політичних конфліктів, формує навички аналізу конфліктних процесів у сучасному науковому дискурсі та може бути використане під час вивчення фахових дисциплін, дослідницької роботи і підготовки магістерської дисертації.

3. Зміст навчальної дисципліни

1. Соціально-політичні конфлікти: історія і сучасність.
2. Структурні та ідеативні чинники соціально-політичних конфліктів.
3. Основні концептуальні підходи до пояснення /інтерпретації соціально-політичних конфліктів.
4. Типи політичних режимів та врегулювання соціально-політичних конфліктів.
5. Аналіз соціально-політичних конфліктів у модерних суспільствах: від міждержавного до світ-системного виміру.
6. Міжнародний досвід та практики врегулювання соціально-політичних конфліктів.
7. Роль історичної спадщини у сучасних соціально-політичних конфліктах: расові конфлікти (на прикладі США).
8. Історичні витоки та досвід врегулювання конфлікту у Північній Ірландії.
9. Етно-політичні конфлікти у контексті залежності та недорозвитку (наприкладі Гватемали).

4. Навчальні матеріали та ресурси

Базова:

1. Соціологія модерну та модернізації [Електронний ресурс] : підручник для студ. спеціальності 054 «Соціологія», спеціалізації «Врегулювання конфліктів та медіація» / П. В. Кутуєв, А. В. Багінський, О. І. Василець, М. Н. Єнін, О. М. Казьмірова, Т. В. Коломієць, Г. О. Коржов, Д. В. Макаренко, І. В. Мацко-Демиденко, І. В. Пиголенко, О. П. Северинчик, О. Л. Якубін; КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Електронні текстові дані (1 файл: 3333 кбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. – 355 с. <http://www.sociology.kpi.ua/wp-content/uploads/2020/02/Sociology-of-modernity-and-modernization.pdf>
2. Маркс К., Енгельс Ф. Маніфест Комуністичної партії. <https://www.marxists.org/ukrainian/marx-engels/1848/manifesto/index.htm>
3. Буткалюк В. Бедность, неравенство, миграция. Социальные последствия рыночных реформ в Украине // Спільне. <https://commons.com.ua/uk/bednost-neravenstvo-migraciya-socialnye-posledstviya-rynochnyh-reform-v-ukraine/>
4. Тилли Ч. Война и строительство государства как организованная преступность // Спільне. <https://commons.com.ua/uk/vojna-i-stroitelstvo-gosudarstva-kak-organizovannaya-prestupnost/>
5. Валлерстайн И. Центристский либерализм как идеология. <https://colta.ru/articles/society/13382-immanuil-vallerstayn-tsentristskiy-liberalizm-kak-ideologiya>

Допоміжна:

6. Роздольський Р. Фрідріх Енгельс про Україну // Спільне. <https://commons.com.ua/ru/fridrih-engels-pro-ukrayinu/>
7. Валерстайн І. Насильство і капіталістична світоэкономика // Журнал «І». <http://www.ji.lviv.ua/n39texts/wallerstein3.htm>
8. Валлерстайн І. Нові бунти проти системи // Спільне. <https://commons.com.ua/uk/novy-bunti-proti-sistemi/>
9. Валлерстайн І. Структурні кризи // Спільне. <https://commons.com.ua/uk/strukturni-krizi/>
10. Вольський О. М. Вплив транзиту гегемонії на структури символічного насильства в капіталістичній світ-системі // Вісник Національного технічного університету України “ПОЛІТОЛОГІЯ СОЦІОЛОГІЯ ПРАВО”. — 2021. — № 2(50). — С. 8-14.
11. Дерлуг'ян Г. Соціальна еволюція людства: західний і радянський модернізаційні досвіди // Соціологіч: теорія, методи, маркетинг. — 2018. — #2. — С. 166–184.
12. Дерлуг'ян Г. Чисто империалистическое самоубийство. <https://pub.wikireading.ru/127853>.
13. Шепелев М. А. Концепції гегемонії у сучасній геополітичній науці // Грані. — 2013. — # 8 (100). — С. 71–77.
14. Багінський А.В. Сучасні соціально-політичні конфлікти у структурному вимірі / А.В. Багінський// Вісник Національного технічного університету України “Київський політехнічний інститут”. Політологія. Соціологія. Право: зб. наук. праць. – Київ, 2019. – № 2 (42). – С.6-10. (фахове видання, Index Copernicus)
15. Багінський А.В. “Ліберальний мир” як концепція та практика врегулювання конфлікту / А.В. Багінський// Вісник Національного технічного університету України “Київський політехнічний інститут”. Політологія. Соціологія. Право: зб. наук. праць. – Київ, 2019. – № 3 (43). – С.15-20. (фахове видання, Index Copernicus)
16. Darder A. , Fletcher B. Black Lives Matter Is Part of a Global Struggle Against Oppression // Jacobin. <https://jacobinmag.com/2020/08/black-oppression-racism-dr-king-colonialism>
17. Dianara A. Happy Birthday, Gilets Jaunes // Jacobin. <https://jacobinmag.com/2019/11/gilets-jaunes-yellow-vests-movement-protests-anniversary-france>

18. Social & Political Conflict – Understanding the Sources. <https://mediatorsbeyondborders.org/what-we-do/projects/dpace/conflict-literacy-framework/understanding-sources/>
19. Gladwell M. The Gift of Doubt // New Yorker. <http://www.newyorker.com/magazine/2013/06/24/the-gift-of-doubt>
20. Why Is an Authoritarian Government Bad? <https://www.liberties.eu/en/stories/authoritarian-government/43519>
21. Wesslau F. The Political Adviser's Handbook. https://fba.se/contentassets/93df04725706423eab79bb5e2bb2040e/fba_handbook_webb.pdf
22. Cobb J. The Matter of Black Lives. A new kind of movement found its moment. What will its future be? // New Yorker. — 2016. — March 6. <http://www.newyorker.com/magazine/2016/03/14/where-is-black-lives-matter-headed>
23. Stephen B. Social Media Helps Black Lives Matter Fight the Power // Wired. — 2015. — November. <https://www.wired.com/2015/10/how-black-lives-matter-uses-social-media-to-fight-the-power/>
24. Wacquant L. From slavery to mass incarceration // New Left Review. — 2002. — # 13. — P. 42-60. <https://newleftreview.org/issues/i113/articles/loic-wacquant-from-slavery-to-mass-incarceration.pdf>
25. Coakley J. Ethnic Conflict and the Two-State Solution: The Irish Experience of Partition. <https://web.archive.org/web/20120229043534/http://www.passia.org/seminars/2004/John-Coakley-Ireland-Seminar.htm>
26. Melaugh M. Frequently Asked Questions – The Northern Ireland Conflict, 2006. <https://cain.ulster.ac.uk/faq/faq2.htm>
27. A State Apart: Interactive Chronicle of the Conflict in Northern Ireland <https://www.bbc.co.uk/northernireland/learning/history/stateapart/agreement/constitutional/constitutional1.shtml>
28. Bigdon C., Korf B. The Role of Development Aid in Conflict Transformation: Facilitating Empowerment Processes and Community Building. <https://berghof-foundation.org/download?lv=esdKcxiVyR%252F46Y2fBSQiXTliODI0ZDI4YWEwYzZjNTY2M GU5NDM3ZjdIMGJkZjQ3N2UzOWJjOWE2Zjg4M2MxNDZhZTRlYjgyZWZlZjkzYTgUpjKJQp3bL%252B3gE4nS47ERwwkhw%252FjB0eyDgig1Sl9toHE0uaMd7i0Bp7BeMKS2dFSdxqDpKwFdMy6F2E5Z7fvzuFjjthQ6L26pQvAPm2%252BQGqIfn0NAmJsWUw9oHettGbxUSvvnzbB%252Bbe%252F0WRQp7KjibPiBifm9gYPM0K4IpFBMMA%253D%253D>
29. Press Briefing: Press conference by members of the Guatemala Historical Clarification Commission". United Nations. 1 March 1999. <https://www.un.org/press/en/1999/19990301.guate.brf.html>
30. Varshney A. Ethnicity and Ethnic Conflict. http://ashutoshvarshney.net/wp-content/files_mf/varshneyethnicityandethnicconflict.pdf

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекційні заняття

Тема: Соціально-політичні конфлікти: історія і сучасність

Лекція 1.

Основні питання: Конфлікти: дефініція поняття. Конфлікти та їхні форми. Соціально-класові конфлікти. Економічні, політичні та культурні виміри класових протистоянь. Сучасні прояви класових конфліктів у глобалізованому світі. Роль держави, інститутів громадянського суспільства та міжнародних акторів у регулюванні класових конфліктів.

Лекція 2.

Основні питання: Конфлікти у політичній сфері: а) держава проти громадянського суспільства; б) конфлікти ідеологій та партій в) раса та етнічність як джерело конфліктів.

СРС: Пояснити джерела соціального конфлікту на прикладі в «жовтих жилетів» у Франції. Проаналізувати конфлікти у міжрасових взаєминах на прикладі руху BLM в США.

Тема: Структурні та ідеативні чинники соціально-політичних конфліктів

Лекція 3.

Основні питання: Держава як основний агент соціальних змін. Держава як джерело конфліктів. Держава як регулятор конфліктів. Ідеології та ідеологічні конфлікти. Типи ідеологій.

СРС: Проаналізуйте динаміку становлення основних ідеологій світ-систему модерну за І. Валерстайном: консерватизму, лібералізму та радикалізму. Поясніть, чому Ч. Тіллі порівнює процес становлення держави з організованою злочинністю та війною.

Тема: Основні концептуальні підходи до пояснення /інтерпретації соціально-політичних конфліктів

Лекція 4.

Основні питання: Потрактування конфлікту у німецькій соціально-політичній думці: від марксизму до Веберіанства. Конфлікт в теорії модернізації: версія С. Гантінгтона.

Лекція 5.

Основні питання: Економічний конфлікт як рушії глобальної динаміки: пояснення А. Г. Франка. Історична соціологія конфліктів: світ-системний аналіз І. Валерстайна та Г. Дерлуг'яна.

СРС: Поясніть, яке місце проблема конфлікту займала у дискурсі марксизму? Проаналізуйте потрактування конфлікту у соціології М. Вебера. Порівняйте підходи до конфлікту у рамках теорії модернізації та світ-системного аналізу.

Тема: Типи політичних режимів та врегулювання соціально-політичних конфліктів.

Лекція 6.

Основні питання: Типологія політичних режимів: ліберальні демократії, авторитарні / автократичні та ленінські. Формула А. Гіршмана (exit, voice and loyalty) та підходи різних режимів до проблем конфліктів.

СРС: Проаналізуйте, як ленінські режими потрактовували конфлікти на різних стадіях своєї еволюції. Поясніть, який з елементів схеми А. Гіршмана є найбільш поширеним у ліберальних демократіях.

Тема: Аналіз соціально-політичних конфліктів у модерних суспільствах: від міждержавного до світ-системного виміру.

Лекція 7.

Основні питання: Теоретичний рух повернення держави до центру соціально-політичного аналізу: держава як принципівий діяч у політико-адміністративній сфері (ідеї Теди Скочпол та Чарлза Тіллі).

Лекція 8.

Основні питання: Модерна світ-система та держави: конфлікти та взаємодія (ідеї І. Валерстайна та Г. Дерлуг'яна).

СРС: Проаналізуйте чинники 30-ти річної війни та її наслідки для міждержавних відносин. Визначте ті фактори, які уможливають аналіз подій у світ-системі впродовж 1914–1945 років як Другої тридцятирічної війни.

Тема: Міжнародний досвід та практики врегулювання соціально-політичних конфліктів

Лекція 9.

Основні питання: ООН та її досвід у сфері врегулювання конфліктів. Досвід Євросоюзу як інституції з врегулювання конфліктів.

СРС: Прованалізуйте підходи ООН до врегулювання конфліктів. Визначте основні фактори, які впливають на поставу ЄС щодо воегулювання конфліктів.

Тема: Роль історичної спадщини у сучасних соціально-політичних конфліктах: расові конфлікти (на прикладі США).

Лекція 10.

Основні питання: Соціально-економічна нерівність: наслідки для соціально-політичної сфери. Дискримінаційні практики расового профілювання у сфері боротьби зі злочинністю в США. Вплив нерівності на політичну участь, доступ до ресурсів і представництво соціальних груп. Поліцейські практики, що ґрунтуються на расових стереотипах: механізми, поширеність, критика. Роль медіа у формуванні публічного дискурсу щодо расової дискримінації. Сучасні реформи системи кримінальної юстиції в США та їхня ефективність у подоланні расових упереджень.

Лекція 11.

Основні питання: Ідеологічна поляризація та спадщина рабовласницького Півдня / Конфедерації в США. Програма Build Back Better уряду США як спроба врегулювання расових конфліктів.

СРС: Проаналізуйте чинники Громадянської війни в США. Наскільки питання рабовласництва було визначальним? Проаналізуйте чинники та практики racial profiling з боку правоохоронної системи в США. Проаналізуйте засади урядової програми Build Back Better в США.

Тема: Історичні витоки та досвід врегулювання конфлікту у Північній Ірландії.

Лекція 12.

Основні питання: Історичні витоки конфлікту у Північній Ірландії. Чи був є) конфлікт у Північній Ірландії релігійним? Колоніальна / імперіалістична спадщина як чинник конфлікту.

Лекція 13.

Основні питання: Політичний діалог та компроміс як інструменти врегулювання конфлікту у Північній Ірландії. Ключові етапи пошуку компромісів у ході мирного процесу. Багатосторонні переговори 1990-х років: формати, учасники, результати. Белфастська угода 1998 року: принципи, основні положення та механізми реалізації.

Тема: Етно-політичні конфлікти у контексті залежності та недорозвитку (наприкладі Гватемали).

Лекція 14.

Основні питання: Становлення авторитаризму у Гватемалі у контексті Холодної війни. Дискримінація корінного населення та економічна нерівність як фактори конфлікту у Гватемалі.

Лекція 15.

Основні питання: Міжнародні інституції у врегулюванні конфлікту у Гватемалі. Роль Організації Об'єднаних Націй у врегулюванні збройного конфлікту. Участь регіональних організацій. Внесок міжнародних правозахисних організацій у фіксацію порушень прав людини та підтримку постконфліктного правосуддя.

Семінарські заняття

Тема: Соціально-політичні конфлікти: історія і сучасність

Семінарське заняття 1.

Основні питання: Ключові типи соціальних взаємодій: конфлікт, співпраця та переговори. Соціальні взаємодії як основа розвитку суспільних процесів. Конфлікт як форма взаємодії: його визначення, структура і функції. Основні види конфліктів: міжособистісні, групові, організаційні, політичні, соціально-класові. Причини виникнення конфліктів у соціальних системах. Війна як одна з крайніх та найрадикальніших форм соціально-політичного конфлікту: особливості, етапи, актори, наслідки.

Семінарське заняття 2.

Основні питання: Види співпраці в соціальних системах: конкуренція, кооперація, координація, інтеграція. Механізми формування співпраці та умови її ефективності. Переговори як інструмент комунікативного врегулювання суперечностей: етапи переговорного процесу, стратегії та тактики. Медіація як форма альтернативного вирішення конфліктів: роль медіатора, етичні принципи,

процедури. Порівняння переговорів та медіації: можливості, обмеження, сфери застосування в соціально-політичних конфліктах.

Тема: Структурні та ідеативні чинники соціально-політичних конфліктів

Семінарське заняття 3.

Основні питання: Ідеологія як «фальшива свідомість»: критика ідеології в марксистській традиції, роль ідеології у відтворенні нерівності та соціальних структур. Відмінності між домінуванням та ідеологічною гегемонією: пряма примусова влада vs. культурно-нормативне лідерство.

Семінарське заняття 4.

Основні питання: Поняття ідеологічної гегемонії за Антоніо Грамші: громадянське суспільство як поле боротьби за гегемонію, роль інтелектуалів, механізми «згоди» та легітимації влади. Концепт ідеології у Славоя Жижека: три рівні ідеології, ідеологія як структура символічної реальності, «ідеологія як те, що формує наше бачення реальності», ідеологічний фантазм як спосіб утримання суб'єкта в системі соціальних значень.

Тема: Основні концептуальні підходи до пояснення /інтерпретації соціально-політичних конфліктів

Семінарське заняття 5.

Основні питання: Політичний вимір конфлікту: взаємозв'язок між владою, інтересами та соціальними групами, політика як механізм регулювання суперечностей. Конфлікт як провал політики в інтерпретації Арістотеля: політика як мистецтво узгодження інтересів, причини політичних крахів, що ведуть до ескалації конфліктів.

Семінарське заняття 6.

Основні питання: Війна як продовження політики за Карлом фон Клаузевіцем: логіка раціональних стратегій, роль держави, армії та населення. Концепт тринітарної війни: взаємодія уряду, військових та народу як трьох опор війни. Тотальна війна: мобілізація всіх ресурсів суспільства, зникнення межі між фронтом і тилом. Конфлікт низької інтенсивності: його ознаки, політичні та соціальні наслідки, асиметричність і роль недержавних акторів.

Тема: Типи політичних режимів та врегулювання соціально-політичних конфліктів.

Семінарське заняття 7.

Основні питання: «Війна всіх проти всіх» як вихідна передумова політичного реалізму: погляди Т. Гоббса на природу людини, природний стан та логіку насильницьких взаємодій; значення цієї концепції для сучасних реалістичних теорій міжнародних відносин. Авторитаризм і війна: чи роблять автократії більш схильними до агресії концентрація влади, відсутність стримувань та протипаг, політичні стимули лідерів, використання війни для внутрішньої легітимації.

Семінарське заняття 8.

Основні питання: Демократія і війна: демократичний контроль над збройними силами, роль громадської думки, інституційні обмеження та дебати про «миролюбність» демократій. Право сильного чи сила права: дилема між політичною доцільністю та міжнародно-правовими нормами, співвідношення сили та легітимності у врегулюванні конфліктів. Чи воюють демократії одна з одною: дискусія щодо теорії «демократичного миру», емпіричні докази, винятки та критика.

Тема: Аналіз соціально-політичних конфліктів у модерних суспільствах: від міждержавного до світ-системного виміру.

Семінарське заняття 9.

Основні питання: Конфлікти на мікро-, мезо- та макро-рівнях: визначення кожного рівня, типові учасники та приклади конфліктних ситуацій у соціальних групах, організаціях та міждержавних відносинах. Специфіка конфліктів, співпраці та переговорів за доби пізнього модерну та капіталізму: вплив глобалізації, економічної інтеграції та соціальних трансформацій на характер взаємодій; особливості кооперації в умовах ринку та конкуренції; роль переговорів у вирішенні

конфліктів між суб'єктами різних масштабів (від локальних спільнот до міжнародних інституцій). Аналіз прикладів сучасних соціально-політичних конфліктів та стратегій їхнього врегулювання.

Тема: Міжнародний досвід та практики врегулювання соціально-політичних конфліктів.

Семінарське заняття 10.

Основні питання: Право війни у довоєнних конституційних документах: аналіз ключових положень та обмежень на застосування військової сили до Другої світової війни. Право на оборону держав після Другої світової війни: міжнародні угоди, Статут ООН та концепція суверенної оборони. Концепт «справедливої війни»: історичні підходи, філософські та моральні аргументи, сучасні дебати щодо легітимності військових дій. Приклади застосування принципів справедливої війни у міжнародних конфліктах другої половини XX–XXI століття.

Тема: Роль історичної спадщини у сучасних соціально-політичних конфліктах: расові конфлікти (на прикладі США).

Семінарське заняття 11.

Основні питання: Політика пам'яті та її роль у виникненні або врегулюванні соціально-політичних конфліктів. Стратегії поводження з колективною пам'яттю для запобігання конфліктам: примирення, визнання історичних травм, інтеграція різних наративів.

Семінарське заняття 12.

Основні питання: Забування війн та конфліктів у політиці пам'яті як механізм пом'якшення напруги та створення соціальної стабільності. Порівняльний аналіз прикладів з різних країн щодо політики пам'яті та її впливу на мирні процеси.

Тема: Історичні витоки та досвід врегулювання конфлікту у Північній Ірландії.

Семінарське заняття 13.

Основні питання: Специфіка виникнення та ескалації конфліктів на релігійному та національному ґрунті. Особливості врегулювання таких конфліктів у Західній Європі та на Близькому Сході. Роль політичних, соціальних та релігійних інституцій у миротворчих процесах. Механізми примирення, переговорів та медіації для уникнення насильницьких конфліктів. Порівняльний аналіз успішних і проблемних кейсів врегулювання релігійно-національних конфліктів.

Тема: Етно-політичні конфлікти у контексті залежності та недорозвитку (на прикладі Гватемали).

Семінарське заняття 14.

Основні питання: Специфіка виникнення та ескалації конфліктів у країнах з високим рівнем соціальної поляризації та економічної нерівності. Вплив соціально-економічних факторів на напруженість у суспільстві. Роль державної політики, міжнародних інституцій та громадянського суспільства у запобіганні конфліктам. Механізми врегулювання конфліктів через соціально-економічний розвиток: інвестиції, програми підтримки вразливих груп, реформування системи соціального забезпечення. Порівняльний аналіз успішних та проблемних кейсів врегулювання конфліктів за допомогою розвитку.

Семінарське заняття 15.

Модульна контрольна робота

6. Самостійна робота студента/аспіранта

Самостійна робота здобувача включає:

підготовка до аудиторних занять – 56 год;

підготовка до модульної контрольної роботи – 4 год;

підготовка до екзамену – 30 год.

Загалом – 90 год.

Під час планування індивідуального завдання з певного ОК необхідно забезпечити баланс часу СРС відповідної освітньої компоненти. Підґрунтям цього розрахунку є орієнтовні норми часу на виконання здобувачами вищої освіти окремих робіт:

Вид роботи	Підготовка до одного аудиторного академічного часу					Підготовка та складання		Виконання	
	Лекції	Практичні	Семінарські	Лабораторні	МКР* (денна)	Залік	Екзамен	ІСЗ (денна)	ДКР (заочна)
Норма часу (год.)	0,3-0,5	0,5-1	1,5-2	1-1,5	2	6	30	10-15	10-20

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відвідування занять

Відвідування лекційних і семінарських занять є обов'язковим.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів оцінювання

Здобувачі мають можливість підняти будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами.

Для оскарження контрольних заходів здобувач має подати заяву, у якій має бути вказана причина оскарження, наведені факти упередженості викладача. Викладач повинен обговорити дану заяву зі здобувачем особисто на консультації. В разі відсутності порозуміння щодо результату контрольного заходу, формується комісія з викладачів кафедри, яка оцінює процедуру проведення контрольного заходу та претензії здобувача. Комісія може вирішити провести контрольний захід повторно, або відхилити заяву. Рішення комісії є остаточним та оскарженню не підлягає.

Політика університету

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Неформальна освіта

За бажанням здобувача, в умовах, що не сприяють регулярному відвідуванню занять, допускається вивчення окремих змістовних частин дисципліни в асинхронному режимі, зокрема через опанування дистанційних курсів та інших форм неформального навчання. Для врахування в рейтинговій системі оцінювання балів за такі курси, вони мають змістовно відповідати певним темам силабусу, а їх проходження узгоджене з викладачем дисципліни. На підтвердження проходження неформального навчання студент має надати відповідний документ (сертифікат) із зазначенням назви курсів та їх обсягу в годинах. Визнання результатів неформальної освіти відбувається у порядку визначеному у відповідному Положенні КПІ ім. Ігоря Сікорського: <https://osvita.kpi.ua/node/179>

Політика використання штучного інтелекту

Політика використання штучного інтелекту та її принципи регламентуються наказом «Політика використання штучного інтелекту для академічної діяльності в КПІ ім. Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://osvita.kpi.ua/node/1225>.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Рейтинг студента складається з балів, які він отримує за:

- 1) відповіді на семінарських заняттях;
- 2) модульна контрольна робота
- 3) екзамен

1. Відповіді на семінарських заняттях.

Ваговий бал – 5 балів при відповіді на питання. Максимальна кількість балів на всіх семінарських заняттях дорівнює $G_{\text{сем}} = 5 \text{ балів} * 5 = 25 \text{ балів}$.

При відповіді на кожне питання студент отримує:

- «відмінно», повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації) якщо при відповіді студент демонструє глибоке знання матеріалу, логічно і послідовно його викладає, дає обґрунтовані висновки, вільно оперує конкретними даними, з легкістю і переконливо відповідає на поставлені питання – 5 бали;
- «добре», достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації), або повна відповідь з незначними неточностями, відповідає на більшість з поставлених питань – 4 бали;
- «задовільно», неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації) та значні помилки, на поставлені питання відповідає слабо, або не відповідає взагалі – 3 бали;
- «незадовільно», відсутня робота на семінарі – 0-2 балів.

2. Модульна контрольна робота.

Ваговий бал – 25.

Критерії оцінювання:

- «відмінно», тема розкрита повною мірою (не менше 90% потрібної інформації), робота написана самостійно, відповідає встановленим вимогам та здана вчасно – 23-25 балів;
- «добре», тема розкрита не досить повно (не менше 75% потрібної інформації), наявні незначні відхилення від встановлених вимог, здана вчасно – 19-22 бали;
- «задовільно», тема розкрита погано та/або наявні суттєві відхилення від встановлених вимог та/або робота здана із суттєвою затримкою – 15-18 балів;
- «незадовільно», робота не відповідає вимогам – 0-14 балів.

3. Екзамен.

Ваговий бал – 50.

Екзамен передбачає усні відповіді на питання, перелік яких наведений у додатку 2.

Критерії оцінювання:

- 40-50 балів – студент відповідає на майже всі питання екзамену, демонструє глибоке знання матеріалу, логічно і послідовно його викладає, дає обґрунтовані висновки, вільно оперує конкретними даними, висловлює власну позицію з дискусійних питань, демонструє ознаки теоретичного мислення та соціологічної уяви;
- 30-39 балів – студент відповідає на більшість питань екзамену, демонструє хороший рівень знання матеріалу;

- 20-29 балів – студент відповідає на приблизно половину питань екзамену, демонструє доволі поверхневі знання;
- 0-19 балів – студент відповідає лише на окремі питання екзамену, не має власної позиції, допускає суттєві неточності.

Заохочувальні бали (не більше 10 балів за усі види робіт):

- за науково-дослідницьку діяльність (участь у конференціях, «Днях науки ФСП», конкурсах студентських робіт, публікації);
- участь у факультетських олімпіадах з навчальної дисципліни та всеукраїнських олімпіадах.

Умови позитивної проміжної атестації:

Для отримання «зараховано» з першої проміжної атестації студент повинен мати не менше ніж 12 балів, для отримання «зараховано» з другої проміжної атестації студент повинен мати не менше ніж 24 бали.

Умови допуску до екзамену:

Умовою допуску студента до екзамену є отримання попередньої рейтингової оцінки не менше як 24 бали.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Рейтингова оцінка здобувача (бали)</i>	<i>Університетська шкала оцінок рівня здобутих компетентностей (результатів навчання)</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно

Можливі відмітки у відомості семестрового контролю:

Не допущено	Невиконання умов допуску до семестрового контролю
Усунено	Порушення принципів академічної доброчесності або морально-етичних норм поведінки
Не з'явився	Здобувач, був допущений, але не з'явився на екзамен

Перегляд рейтингової системи оцінювання впродовж семестру

Перегляд РСО може здійснюватися за вмотивованою заявою здобувача, що вивчає ОК, органу студентського самоврядування або профспілкового комітету студентів, поданою на ім'я завідувача забезпечуючої кафедри. Процедура перегляду визначена у розділі 7 Положення про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/downloads/Pologennia_RSO_2025.pdf

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

ПИТАННЯ ДО МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

1. Вирішення конфлікту з позиції сили (за Фукидідом «Історія Пелопонеської війни»)
2. Вплив природи людини на розуміння конфлікту (за Арістотелем «Політика» (книги 1, 4, 5) та Томасом Гоббсом «Левіафан»)
3. Суперчності у суспільстві та їх вирішення у релігійно-філософських текстах різних культур (Біблія, Коран, Артхашастра, Дхаммапада, “Мистецтво війни вчителя Суна”)
4. Теоретичне осмислення міжнародної безпеки в трактаті Гуго Гроція «Про право війни і миру»
5. Теорія війни Карла фон Клаузевіца
6. Особливості поняття миру в ідеалістичному підході Іммануїла Канта.
7. Марксистський підхід до розуміння природи суспільних протиріч.
8. Конфлікт як самостійний предмет досліджень Георга Зіммеля.
9. Порівняйте розуміння конфліктів Карла Маркса та Георга Зіммеля.
10. Функції соціального конфлікту за Льюїсом Козером.
11. Конфлікт в соціології Еміля Дюркгейма.
12. Функціональний підхід в аналізі конфліктів (за роботою Роберта Мертона «Явні і латентні функції»).
13. Ральф Дарендорф про соціальний конфлікт.
14. Теорія ігор у вивченні конфліктів (за роботою Томаса Шеллінга «Стратегія конфлікту»).
15. Історичний підхід Чарльза Тіллі Тіллі у вивченні причин воєн.

ПИТАННЯ НА ЕКЗАМЕН

1. Різні "моделі людини/Номо" в соціальних науках та їх зв'язок з уявленнями про конфлікти Номо Politicus та уявлення про конфлікти. Номо Economicus та уявлення про конфлікти.
2. Номо Sociologicus та уявлення про конфлікти.
3. Які три типи соціальних взаємодій важливі при дослідженні війни і миру? Конфліктне бачення світу за Гераклітом. Вирішення конфлікту з позиції сили (за Фукидідом «Історія Пелопонеської війни»). Вплив природи людини на розуміння конфлікту (за Арістотелем «Політика» (книги 1, 4, 5) та Томасом Гоббсом «Левіафан»)
4. Суперчності у суспільстві та їх вирішення у релігійно-філософських текстах різних культур (Біблія, Коран, Артхашастра)
5. Теоретичне осмислення міжнародної безпеки в трактаті Гуго Гроція «Про право війни і миру»
6. Теорія війни Карла фон Клаузевіца. Чи є війна “провалом політики”?
7. Особливості поняття миру в ідеалістичному підході Іммануїла Канта.
8. Методологічний індивідуалізм і уявлення про конфлікти.
9. Марксистський підхід до розуміння природи суспільних протиріч. Класовий vs статусний підхід до конфліктів.
10. Конфліктологічна парадигма в соціальних науках: підходи, теорії та практики. Конфлікт як самостійний предмет досліджень Георга Зіммеля. Порівняйте розуміння конфліктів Карла Маркса та Георга Зіммеля. Макс Вебер та статусна теорія конфлікту.
11. Функції соціального конфлікту за Льюїсом Козером.
12. Конфлікт в соціології Еміля Дюркгейма. Конфлікти, як збурення соціальної системи. Чи була у Толкотта Парсонса теорія конфлікту? Ніл Смелзер про стадії розвитку конфліктів.
13. Ненасильство, як стратегія. Чи працює?

14. Психоаналітичне розуміння соціальних конфліктів. Психоаналітичні техніки для миру. Як це працює ?
15. Рольові теорії конфліктів. Ральф Дарендорф про соціальний конфлікт. Як його регулювати ?
16. Чи є різниця між переговорами, медіацією і арбітражем ? Що таке діалог заради примирення? За яких умов він можливий, а коли ні? Наведіть аргументи на основі прочитаних робіт.
17. Регулювання конфліктів чи їх вирішення ? Конфлікти ідентичностей: чому вони виникають? Комунікація за умов конфлікту (за Джоном Бертоном)
18. Прикладне дослідження миру. Прийняття рішень за умов конфлікту і кризи. Йохан Галтунг і дослідження “структурного насильства”, умов миру. Інституалізація рішень по врегулюванню конфліктної ситуації (за Елеонор Остром). Теорія ігор у вивченні конфліктів (за роботою Томаса Шеллінга «Стратегія конфлікту»). Історичний підхід Чарльза Тіллі Тіллі у вивченні причин воєн.

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено: кандидатом політичних наук, доцентом, доцентом кафедри соціології Багінським Андрієм Владиславовичем

Ухвалено: кафедрою соціології (протокол № 14 від 23.06.2025 р.).

Погоджено: Методичною комісією ФСП (протокол № 4 від 24.06.2025 р.).